

חוקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא כח.

עין משפט נר מצוה

א א ב מ"י פ"ב מהל
טוען הלכה א סמג עין
א"ט טוש"ט ח"א ס' קמח
ספ"ק פ'
ב ג ד מ"י פ"ו מהלכות
נוק' עמון הל' א סמג
עין ס' טוש"ט ח"א ס' קמח
ספ"ק פ"ה

רבינו גרשום

חוקת הבתי: והבורות זהו
ע"ל: שחיין. אריך
קטין: המערת. מרובעת.
וכל בני עושין כדי להשקות
שדותיהן מן: וזאת הבורין.
וזה בר של זיתים שלאחר
לרקותיה מניחין שם
השמן ומסתפקין הימנו בכל
יום יום: וזאת השלחין.
צריך להשקותו בכל
יום: והעבדים: והשוקו
לקרקות ששבו בהן בכל
יום: וכל דבר שהוא עושה
פירות כלומר כל דבר
שמשתמשין בו בכל יום
יום חסדי: חוקת ג' שנים
מיום ליום. דכל בני עושין
שמש מיום ליום ואם
החוק בהן ג' שנים מיום
ליום וא"כ מעטרת עליהם
שום אדם מחויין להו
ביד המחזיק ומש"ה בעיני
מיום ליום כדי שלא יוכל
לשטות כלומר כל דבר
ליום ולא דאיתו שהי
משתמש בו לפיכך לא
מחזיק ולכן צריך שיביא
עדים שראוהו משתמש
בו בכל יום לפי שבאלו
שמשמשין בהן בכל יום:
שהי בית הבעל חוקתו
ג' שנים. ולא צריך שיהא
משמש בו בכל יום שאם
בא המעטר ואמר אני
באיתו ולא ראיתו משתמש
בה לפיכך לא מחזיק יכול
לומר לו אני הייתי משתמש
בשעה שבני אדם גרילין
להשתמש בשדה בית הבעל
והואיל ולא מחזיק באותה
שעה לא היו מחזיק:
מהולכי אשא. מפרש לקמן
החינוך י"ש מע"ל: נפק ליה
מחזיקתו. ככתוב כי שור
נגח הוא מתמול שלשום:
וקם ליה בחוקת מועד.
ככתוב והועד בבטלי ולא
ישמרו: עד נתיחה רביעית
לא מחזיק. נוק שלם:

חוקת הבתים ובית הברדים. פי' ר"י בר מרדכי דהא דתנן צפרק
חומר בקדש (בבבא נד): עברו הגיתות והגדים דמשמע שיט
להן זמן קצוב היינו שרוב העולם דורכים או זומן לקיטה אבל יש בני
אדם שמנעיין כל השנה ודורכין צמטע מעט:

ש"ש חרשים בראשונה. מתוך
פ"ה משמע דבעי רבי
ישמעאל שהוא זרע ויקצור צאותן שלשה
חדשים ראשונים וכן צאחרונים ואין
תימה שמהא תצוזה המורעת אחר נסן
גדילה בג' חדשים ואין זמנה עד ניסן
הצא דמצינן ענין זה דלמרי צ"ה
(ג.) כל תצוזה הנקלרת צמג צידוע
שהצוזה שלש לפני ר"ה אלאה גדלה
פעמים צאותו זמן אבל קשיא לר"י
דל"כ אמאי לריך י"ח חדשים צט"ו
חדשים סגי שזרע ג' חדשים לפני ניסן
ויקצור צט"ו ושניה צט"ו הקין ושלשית
צניסן הצא וי"ל לריך אכילה חשובה
של י"ב צאמצע אע"ג דלמרי צגמ'
אכל תלת פירי לתלתא ירחי כגון
אספתא לרבי ישמעאל הויה חוקה
שאני התם לפי שהוא זמן שלה אבל קשה
לר"י דלמרי צגמ' (לקמן דף לו): פירא
רבה ופירא זוטא איכא צינייה דרי'
ישמעאל ור"ע ופ"ה דרי' ישמעאל סבר
פירא רבה כגון שעורים וצבולת שועל
סגדלים בג' חדשים ור"ע סבר פירא
זוטא כגון ירק הגדל צחדה אחד והא
אמרי צגמרא (לקמן ע"ב) דאספתא

בית השלחין. מתוך שהמעייין צמכו שמשקים אותה ממנו מדיר
עושה פירות מדיר וכל דבר שעושה פירות מדיר חוקמן ג'
שנים מיום ליום אם החזיק בה שלש שנים שלימות אין לריך להציא
שטר מכירה ואם ערערו עליה בעלים הראשונים והא אומר מכרת

לי ואצד שטרי חוקתו מועלת לו ואם
לאו אין חוקתו מועלת לו לפי שכאמרו
ג' שנים לחוקה כל הראוי לנאח ממנה
צג' שנים אמרו: שדה שנה הצעל.
המסתפקת צמי גשמים אינה עושה
פירות אלא פעם אחת צשנה חוקתה
ג' שנים ואינה לריכה מיום ליום. ומה
היא חוקתה רבי ישמעאל אומר שלשה
חדשים אחרונים של שנה הראשונה
ושלשה חדשים ראשונים של שנה
אחרונה ואמצעית שלימה שיש
הממרים לזרוע לפני ראש השנה וכוין
שהחוק צה סוף שנה הראשונה ג'
חדשים ויש לו עדים שזרעה צאותן ג'
חדשים וכן בג' חדשים ראשונים של
אחרונה היא זו חוקת שלש שנים לרפוח
שאין לך אדם הרואה את חצירו שזרע
את שדהו לאכול פרי העשוי לשנה
זו: **ר"ע אומר כו'.** מפרש צגמרא
(נ"ג). צמאי פליגי: צד"א. שריך י"ח חדש
לשדה בית הצעל: צשדה הלנן. שכל
פירותיה נלקטין צפרק אחד לפיכך
לריך ג' שנים: אבל צשדה האוין.
שפירותיה נלקטים לצפרקים ענבים
צפרק אחד ויתים צפרק אחר ותאנה

צפרק אחר: כנס את תצוזהו. יין של גפנים: ומסק את זיפיו
וכנס את קיילו. תאנים ליקט וייבשן צה ועשה קניעות והכניסן לבית
הכי זו חוקתו כצלו של ג' שנים: גב' מהלוי אשא. שגלתה
סנהדרין כלאושה כדלמרינן צראש השנה (דף נ"ג). עשר גליות
גלתה סנהדרין כו' מיבנה לאושה מאושה כו': לא מיחיב. לשלם
אלא חאי נוק אף כאלו עד גמר שנה רביעית לא הויה חוקה:
ואידך

את השדה ומתקנו הא לא הויה חוקה מידי דהוה אגיר דלמרי לקמן (דף לו): דלא הויה חוקה משום דמימר אמר כל שיבא דכרבי ט' יעובל
צה ג' וי"ל כגון שאוכלה שחת והא דלמרי (סס). אכלה שחת לא הויה חוקה ה"מ כשאוכל צענין זה שאין התצוזה חוזרת לצא דשיין לומר
לאו אחוקת דמתחזיק איכא לפיכך לא חש למחות אבל אם אכלה שחת צענין שאין התצוזה מתקלקלת כדרך צשני אדם עושים צחד שהוא
ירק ולא צא עדיין צבולו שלה הויה חוקה וצשדה אין צדעו רבנן דפליגי ארי' ישמעאל צגמרא² מיום ליום ג' שנים אע"ג דלא שייך התם אכלה
שחת מ"מ איכא למימר כגון שומר ומעבד העלים לעצמו ואע"ג דמתקן צבך והו כמו יר כיון ג' (שממקן) העלים לעצמו לא שייך למימר כל שיבא
דכרבי יעובל צה ועוד אומר ר"י דאחוק צה צכה"ג שבעל וגדר את השדה ויעובל צמפתח ואין מניח אדם ליכנס והא דלמרי צגמרא (דף כט): זונמא
צמאי קני לה ולא קאמר כגון שבעלה וגדרה איכא למימר דאין עעילה מועלת אל"כ איכא אכילה צדהה או זרעה אבל עעילה גרידא לא מהני מידי
והשתא אחי שפיר נמי לרבנן רבי ישמעאל: **ש"ד** י"ח חדש. תימה וכי מניינא אתא לאשמועינן וכה"ג פריך צכמה דוכחי וליכא למימר
דרצופין אחי לאשמועינן דל"כ מאי קמ"ל רב הונא וצממרא משמע דמתניתין לא הוה שמעינן דבעינן רופים אי לא דאשמועינן
רב הונא ע"י מו"ט שמה על זה: **בגמ' את תצוזהו.** להכי קרי ליה לכרס תצוזה משום דכתבי (דברים כב) ותצוזה הכרס וא"ת
תימה הא דתנא תצוזה קודם ויתים דיין קודם לשמן כדלמרינן צאצוזה נשך (צ"מ סג). הגיע זמן יין למכור וצתה הכי קאמר הגיע זמן
למכור שמן אלא כנס את קיילו אמאי תני ליה צתה הכי הא תאנים קדמי דהא אמר צבהמקבל (עס קו): חאי ניסן ואייר וחאי סיון קציר
חאי סיון ותמוז וי' ונחין אב קץ ואילו צציר היה צצשרי כדלמרינן צצרכות (דף נ"ג): דלמרי להו רבא לרבנן צצמטותא מינייכו לא תיתחזיאו
קמאי לא ציומי ניסן ולא ציומי תשרי ואמרינן נמי צצנהדרין (דף נ"ו): גנג ניסן וגנג תשרי לא צמניה גנג וה"מ צצריסא ודצר מועט ואמרינן
צאצוזה נשך (צ"מ דף ע"ג): חוי מר להנהו רבנן דיהצי דמי אצממרא צצשרי ומצחרי להו צצצת מכל אלו משמע דצציר הו צצשרי וכצר כלה
הקין וי"ל דהא דקרי קין לחאי סיון ותמוז וחאי אב לפי שאו עיקר יוצש של תאנים צצלין ומיהו אין קוצלין אוחו מן האילין עד לאחר הצציר
א"נ לוקטין אוחו קודם חאי סיון ומניחים אוחו לייבש ולא (ו) זמן כניסתו לבית עד לאחר תצוזה הכרס והא דלא הויה לקיטה חוקה כי שמא
היו גרילין לייבשן צאותו שדה שגדלו שם ולכן לא הויה חוקה עד שיצאש לביתו ור"ח מפרש כנס תצוזהו צצשרי ומסק את יוחי צצצט
וכנס קיילו צצא בהי זו חוקתה מנאלת חוקה צשנה אחת ונקט כסדר זה משום דצשרי הוה תחלת השנה אבל יומר מיושב אי הויה תני
לכו כסדר גשמי שנה שנה שן גרילין עליהן: **א"י** מה שור המועד עד נתיחה רביעית כו'. מכלן חזר צו רש"י ממה שהיה מפרש צצצ"ק (דף נ"ג): דמס דמי
(נ"ג) גבי (ו) דפליגי אציי ורבא דלמרי אציי תמול חד מתמול תרי שלשום תלת ולא ישמרו צעלין אצמלן לנגיחה רביעית ורבא אמר תמול מתמול
חד הוא כו' דלציי סבר דעד נגיחה רביעית לא מיחיב ורבא סבר דחייב צנגיחה שלישיית דל"כ הוה מסיק הכא גמרא דלא כהלכתא
דקי"ל כרבה לגבי אציי וחזר (ו) רש"י ופירש דמשמעות דורשין איכא צינייה וה"ר עזרא מפרש דודאי לכו"ע לא מיחיב עד רביעית אבל
צה פליגי דלציי דמפיק נגיחה רביעית מקרא דלא ישמרו אס נגח נגיחה רביעית ציוס ג' לא מיחיב עד שיגח ציוס רביעי דלא
ישמרו קאי אימים דומיא דתמול שלשום אבל לרבא דנגיחה רביעית לא כתיבא צדהיא אפילו ציוס שלישי אס נגח נגיחה רביעית מיחיב:
עד נתיחה רביעית א"י מיחיב. תימה לר"י דמאי פריך הא הכי יליף משור המועד מה התם הוחוק נגמון שלש פעמים ה"ג הוחוק
שמתן צשלש שנים א"כ משלש שנים ואילן קמה ליה צצרותיה ואומר ר"י דס"ד דמקשה דהכי יליף מה התם מצי גמ' ג' פעמים נפק
ליה מתאי נוק לנוק שלם ה"ג כיון שאכלה שלש שנים ולא מיהא נפקא ליה מרשות מוכר לרשות לוקח אע"ג דמילתא צלא טעמא הוא:

(א) וע"י מוס' עירובין סמ.
ד"ה ר' יהודה וכו' (ג) ז"ל
לעיל ביה (ג) מ"א משמע,
(ד) ז"ל וקטין אוחו
חלו סיון וכו' ומניחים רש"י.

הגהות הב"ח

(א) במשנה וכל דבר שהא
עושה: (ב) שם הרי בית
הבעל: (ג) שם הרי אלו י"ח
וכי הרי אלו י"ח: (ד) שם
ובכח אלו קילו: (ה) ג' מנין
לחוקה שהיא ג': (ו) תוס'
ד"ה כנס וכו' ולא היה זמן
כניסתו וכו' שדה עעמה
נגדלו וכו' יומר יהיה מיושב:
(ז) ד"ה א"י מה וכו' בני הא
דפליגי: (ח) בא"ד חזר בו
רש"י:

מוסף רש"י

בורות. עגול. שחיין. אריך
וקלה. מערות. מקורה
קקרו. (ע"ל י"ו.)

מוסף תוספות

א. [דאין זו חוקה דקטין
הנוכרת כנסת שיש להם
אחריות, ואין רומת זה
לוה כלה, דאילו חוקת
קטין הוא חיקן בגופה של
קרקע צדנתן (לקמן מב).
נעל גדר וכו' וכו' זו חוקה,
ואכילת פירות אינו קונה
וכדבעין למימר בצפרקין,
ואילו חוקת ראייה היא
בפרי, דחיקן אינו ראייה,
וכו', ואין חוקה אלא
אכילת פירות בשופי כדרך
לוה כלה, דאילו חוקת
(רש פיקין). ג. דאמרינן
לקמן בגמ' (לו): אמר רב
יהודה אמר רב זו רביח
ר' ישמעאל ור' עקיבא
שחבעלים אובלים. יעביא
חוקתן ג' שנים מיום
ליום. רש"י. ג. ולהכי
אמר שהם שמונה עשר,
חודש צרופין. רמב"ן.
ד. [ואקמר שתמא דגמ'
אי מה שור המועד עד
נתיחה ר' לא מחזיב.
דוספות צ"ק כג: